

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן עניינים

- א. הכהן אוהו בבגדיה אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו עד שמגלה את לבה וסותר את שערה.....2
- ב.גמירי אין יצר הרע שולט אלא במי שעניו רואות.....2
- ג.ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה.....3
- ד.בית הסקילה היה גבוה שתי קומות אחד מן העדים ... ויד כל העם באחרונה.....4
- ה.מה בור שהוא כדי להמית עשרה טפחים אף כל כדי להמית עשרה טפחים.....5
- ו.ברור לו מיתה יפה אי הכי לינבחה טפי משום דמינול.....6
- ז. אבן היתה שם משוי שני בני אדם נוטלה ונותנה על לבו ... דמדלי לה בהדי חבריה ושדי לה איהו כי היכי דתיתי מרויא.....7
- ח. אחת אבן שנסקל בה ואחת עץ שנתלה עליו ואחד סייף שנהרג בו ואחד סודר שנחנק בו כולן נקברין עמו ... עמו בתפיסתו.....7
- ט. נקטעה יד העדים פטור ... יד העדים תהיה בו בראשונה ... עדים גידמין דמעיקרא ... יד העדים שהיתה כבר.....8
- י. כל מקום שיעידוהו שנים ויאמרו מעידין אנו באיש פלוני שנגמר דינו בבית דין פלוני ופלוני ופלוני עדיו הרי זה יהרג ... שאם אי אתה יכול להמיתו במיתה הכתובה בו שאתה ממיתו בכל מיתה שאתה יכול להמיתו ... רוצח.....8
- יא. גאל הדם ימית את הרצח מצוה בנואל הדם ומניין שאם אין לו נואל שבית דין מעמידין לו נואל שנאמר בפגעו בו מכל מקום.....9
- יב.אין לו בהן יד בהן רגל און ימנית אין לו טהרה עולמית.....11
- יג.אינו נתלה אלא המגדף והעובד עבודה זרה ... האיש נתלה ואין האשה נתלית.....11
- יד.שמעון בן שטח תלה נשים באשקלון אמרו לו שמונים נשים תלה.....12

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

טו. ואין דנין שנים ביום אחד
12.....

דף מה.

א. הכהן אוהו בבגדיה אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו עד שמגלה את לבה וסותר את שערה

כבר התבאר במסכת סוטה דף ז. שהבעל שקינא לאשתו ואעפ"כ נסתרה, מביאה לבית הדין הגדול בירושלים ועושים בה סדר סוטה כמבואר שם. וי"א¹ שלאחר שמחק המגילה², אחר כך כהן אחר³ בא אליה מכהני העזרה⁴, ואוהו בבגדיה מכנגד פניה וקורע עד שהוא מגלה את לבה⁵, ומגלה שערה, וסותר מחלפות ראשה כדי לנוולה.

ב. גמירי אין יצר הרע שולט אלא במי שעניו רואות

עוד התבאר שם דף ח. שקול באשה ערוה, ולכן צריך להזהר משמיעת קול זמר של אשה.

¹ רמב"ם הלכות סוטה פרק ג הלכה יא

² ודע דבין לסדר הכתוב בין לסדר המשנה אחיות הבגדים וסתירת השער היה תיכף ומיד אחר שהיו מעלין אותה לשער ניקנור ואין חילוק ביניהם אלא דלפי סדר הכתוב הבאת המנחה ומה שהיה מביא הכהן פיילי של חרס ונותן בו מים ועפר היה קודם העמדתה בשער נקנור, ולפי סדר המשנה היה כל זה אחר העמדתה בשער נקנור. והנה רבינו ז"ל לא כתב לא כסדר הכתוב ולא כסדר המשנה שהרי כתב שהיה מעלה אותה לשער נקנור ואח"כ היה משביעה וכותב ומביא פיילי של חרס ונותן בו מים ועפר ומוחק ואח"כ אוהו בבגדיה וסותר שערה ואח"כ מביא מנחתה ונותנה בידיה והנך רואה כמה שינויים יש בדברי רבינו בין מסדר הכתוב בין מסדר המשנה ותמהני ממרן ז"ל איך לא נתעורר בזה וצ"ע. משנה למלך הלכות סוטה פרק ג הלכה א

³ בכסף משנה כתב ואיני יודע מנין לו לרבינו שאינו עושה כן עד אחר שמחק המגילה ועיי"ש מה שתי.

⁴ בתוס' פ"ק דסוטה איתא כהנים נוטלין גורלות כל מי שיעלה גורלו אפילו כהן גדול יוצא ועומד בצד סוטה ואוהו בבגדים יע"ש. משנה למלך שם, ומתוך סדר הפסוקים נראה שהכהן גדול הוא שעושה לה כל המעשים האלה, ורבינו נראה דס"ל דלא קפיד קרא בהכי. מעשה רקח שם.

⁵ התוס' בסוטה דף ח' ע"א ד"ה ויתגרו כ' בשם הספרי ופרע את ראש האשה סדין של בוץ פורס בינו לבין העם כהן פונה לאחוריו ופרעה וצ"ע שלא הביאו רבינו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ואם שומע דרך הרדיו או אמצעי מדיה אחר, ואינו מכיר את המשוררת, אין בזה משום קול באשה ערוה, שאין יצר הרע שולט אלא במה שעניו ראות. אבל אם יודעה ומכירה, אף שאינו רואה אותה בשעה שהיא שרה, אסור⁶.

ג. זאהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה

כשממיתים את החייב מיתה, יש לברור לו מיתה יפה, שנאמר (ויקרא יט פסוק) וְאֶהְבֶּתְךָ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ, שמתוך הכלול במיתה שהייב בה, בוררים לו את המיתה היפה יותר⁷,

מכלל מיתה יפה שממיתים בה הוא, שיש למחר את מיתתו⁸. וכן בטעם שמי שנגמר דינו למיתה אסור לענות את דינו, יש מן הראשונים⁹ שכתבו שהוא משום מיתה יפה, שמשנגמר דינו הוא מצפה כל שעה למיתה.

מכלל מיתה יפה שממיתים בה הוא, להמיתו באופן שלא יתנוול גופו (ועיינן להלן בפרטי דין זה), שאיסור ניוול המת הוא מן התורה¹⁰, ויסוד האיסור הוא מדין איסור הלנת המת, ויש מי שכתבו¹¹ שיסוד איסור הוא מדין זאהבת לרעך כמוך. ואפילו מי שנתחייב מיתה בבית דין צריך להמיתו באופן שלא יתנוול גופו, כי הייבים לברור לו מיתה יפה מדין זאהבת לרעך כמוך.

⁶ כמבואר באורך בשו"ת יביע אומר חלק א' (חלק אורח חיים סימן ו'). ע"ש. וע"ע בשו"ת ציץ אליעזר ח"ה (סי' ב'), שכתב ועוד זאת כשהקול הוא ע"י הרדיו נראה טעם נוסף להתיר מפני שאין זה קול האשה ממש, אלא עוברים כחתף כמה גלגולים עד שנוצר מחדש הברת הקול, ושו"ת אגרות משה (האו"ח ח"ד סימן מו אות ב').

⁷ יד רמה סנהדרין שם, שאין לעקור את מיתתו מחמורה הכתובה בו לקלה יותר. ועיי' מכילתא דרשב"י שמות כא יב ומדה"ג שם טו, שלמדו ברור לו מיתה יפה, להכריע מה היא המיתה שהייב בה.

⁸ עיי' פסחים עה. כי היכי דתמות בעגלא, ורש"י שם, וכעיי"ז להלן נב.

⁹ יד רמה סנהדרין לה א, ועיי' דבר אברהם ח"ב סי' לד אות ב, שהוא טעם נוסף מלבד ובערת הרע מקרבך ושם נ"מ בין הטעמים. ועיי' יד רמה שם, שקודם נמ"ד אין בו משום עינוי הדין, שהוא מצפה להינצל.

¹⁰ ראה ספרי פרי' תצא סי' רכא – מה עין מיוחד שהוא ניוול לו, אף כל שהוא ניוול לו; סנהדרין מו א – לא תלין נבלתו על העין, דומיא דתלוי דאית ביה בזיון. כן כתב בשו"ת אור המאיר סי' עד. ובשו"ת אמרי שפר סי' פב כתב שהלימוד ממצות קבורה שהיא משום בזיון המת.

¹¹ ר"מ שמינברג, שם, על פי הריטב"א מכות ז א; שו"ת עמוד הימיני סי' לד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

דין "ברור לו מיתה יפה", נחלקו בגדרו – יש מן האחרונים¹² שכתבו שבית דין שאינם יכולים להמית אלא במיתה שאינה יפה, כגון לשרוף את המחוייב שריפה בחבילי זמורות, או על ידי תולדות האש – שלולא שהיו צריכים לברור מיתה יפה, אף בהמתה זו היתה מתקיימת מיתה שריפה, לסוברים כן – מתקיימת בזה מצות שריפה, שאף על פי שלא יתקיים דין ואהבת לרעך כמוך, עיקר מצות שריפה מתקיים אף במיתה שאינה יפה, ויש שכתבו שהוא גילוי שצורת ההמתה שצויה תורה כך היא, וכך יש להמית אף את מי שאין נוהגת בו מצות אהבה, ולכן באופן שאי אפשר לברור מיתה יפה, ההמתה במיתה שאינה יפה, כגון שריפה בחבילי זמורות, או הַרְג בקופיץ או בעשייתו גיסטרא, אין בה קיום מצות שריפה וְהָרַג כלל, והרי זה כמי שאי אפשר להמיתו במיתתו, שממיתים אותו בכל מיתה שאפשר.

ד. בית הסקילה היה גבוה שתי קומות אחד מן העדים ... ויד

כל העם באחרונה

כבר התבאר לעיל דף מג. שביצד מצות הנסקלין¹³, רחוק מבית הסקילה ארבע אמות מפשיטין את המחוייב סקילה בגדיו¹⁴ ומכסין ערותו מלפניו¹⁵, ואין האשה נסקלת ערומה¹⁶ אלא די לה בחלוק אחד¹⁷ כמו שהתבאר במסכת סוטה דף כג:

¹² 341מנ"ח מ' רסא, וע"ש שצידד לומר שאף אין להמתין להמיתו במיתה יפה, משום עינוי הדין ושלא להשהות המצוה. ועי' ברכת אברהם שלצד זה, במקום שהנידון מבקש שימיתוהו במיתה שאינה יפה, האהבה תלויה ברצונו, וגם היא ניתנת למחילה, וצ"ב.

¹³ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק טו הלכה א

¹⁴ פסק כחכמים (סנהדרין מ"ה ע"א) דאמרי הואיל וכתוב ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה, בזיונא דאינש עדיפא ליה מפי מניחא דגופא, שאם אין רוצה לכסות בשרו אינו נרגש כלל מזה, ואין לו בזיון, דבזיון הוא הרגש פנימי בנפש וכי יקר אצלו ממונו מבזיונו אין זה בזיון אצלו, אבל לעולם בזיונא דאתא מעלמא גדולה מצער בעלמא, ולכן מצאנו דכבוד הבריות דוחה לדבר תורה בשב ווא"ת, ולכן אלו היה כלאים כשהיה לבוש בשוק שב ואל תעשה היה נדחה מפני כבוד הבריות, כדאמרו ברכות פרק מי שמתו (י"ט ע"ב), ומצטער לא מצאנו דנדחה שום מצוה מפני צערא, אדרבא בסוכה דוקא כתיב תשבו כעין תדורו, למיפטר מצטער (סוכה כ"ה ע"ב), ובלילה ראשונה יש פוסקים דאינו נפטר, דממצה ילפינן, אין זה רק כמו שבארנו, דבזיון גדול מצטער, ודוק, ובוזה בטלו דברי מי שרצה לפקפק דמצטער יהיה מותר בכל איסורים דדבריהם, מקו"ח דמשום בזיון נדחה כל לא תעשה דדבריהם, כדאמר בפ' מי שמתו שם דכבוד הבריות דוחה לא תעשה דשבת דמשום לא תסור, ובכ"מ. והרבה היה להאריך, אך שאכ"מ, ולא באתי רק להרום הראיה שהתפאר בה המחבר הנ"ל בספרו סימן ר"פ, כמ"ש"ב. אור שמח שם.

¹⁵ אף על פי שהוא מכוסה מלפניו קראוהו ערום. כסף משנה שם.

¹⁶ דניחא לה שלא תתבוה אף על גב דאית לה צערא דגופא דאם תסקל בלבוש שוהה למות והרי זה בכלל ברור לו מיתה יפה דאפי' בשעת מיתה לא ניחא לה דתתבוה. רדב"ז שם

¹⁷ לחם משנה שם

תרימות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ובית הסקילה גבוה שתי קומות עולה לשם הוא ועדיו וידיו אסורות, ואחד מן העדים דוחפו על מתניו מאחוריו והוא נהפך ונופל על לבו לארץ וי"א¹⁸ שאחר כך חוזר והופכו על מתניו.

אם מת בה יצא שהרי נאמר (שמות יט פסוק יג) סָקוּל יִסְקָל או יָרֵה יִיָּרֵה הנה השוה הנסקל שנפל את האבן עליו, עם הנדחף שנפל הוא בעצמו על הארץ.

ואם לא מת מדחיפה זו מגביהין שני העדים אבן שהיתה מונחת שם משא שני בני אדם והעד השני מרפה את ידו ומשליך האבן על לבו¹⁹, אם מת בו יצא, ואם לאו רוגמו בשתי אבנים²⁰, אם מת בהם יצא, ואם לאו רגימתו בכל ישראל שנאמר (דברים טז פסוק ז) יָד הָעֵדִים תִּהְיֶה בוּ בְּרֵאשִׁיטָה לְהַמִּיתוּ וְיָד כָּל הָעָם בְּאַחֲרָנָה וּבְעֶרְתָּ הָרֶעַ מִקִּרְבֶּךָ.

ה. מה בור שהוא כדי להמית עשרה טפחים אף כל כדי להמית

עשרה טפחים

כבר התבאר במסכת ב"ק דף ג. ודף כט: ודף נ: שבור שחייבה עליו תורה הוא בין ברשות הרבים ובין שעשאו ברשותו אלא שפתחו לרה"ר²¹, בין בחפירה בעומק ובין תל בגובה, ואפילו שפך מים ברה"ר והוחלק בהם אחר חייב.

¹⁸ ותמהני למה לא כתב רבינו כמו ששינו במשנה דוחפו על מתניו כלומר דוחפו על מתניו מאחוריו והוא נהפך ונופל על לבו וחוזר והופכו על מתניו וכתב רש"י הטעם שכשהוא מושכב פרקין מגונה יותר ואפשר ג"כ שהטעם כדי שיהיה לבו לצד מעלה שבכדי שהעד השני יטול את האבן ויתנה על לבו ולפיכך לא חשש רבינו לכתבו מכיון שכתב בסמוך מגביהין העדים אבן וכו' ומשליך האבן על לבו שפשיטא שאז לבו לצד מעלה גם קיצר שלא פירש שדוחפין אותו מעומד כדי שיפול ממקום יותר גבוה כי כך אמרו בגמ'. כסף משנה, ויש תימה בדברי רבינו איך לא הזכיר הופכו על מתניו ונראה שהוא מפרש דמאי דקאמר נהפך על לבו הוא שמתחלת נפילתו נופל על לבו ואח"כ הופכו על מתניו לראות אם יצאה נשמתו ואם מת יצא ומקושר הופכו על מתניו עם מה שאמר ואם מת יצא וכיון שכתב רבינו ואם מת יצא לא הוצרך רבינו לכתוב הופכו על מתניו דזה אינו אלא לראות אם מת כדפרישית:

¹⁹ ר"ל ששנים מגביהים אותה אלא שבעת ההשלכה אחד מהם מרפה את ידו בשביל שיבא מכה גדול דשנים אינם יכולים לכוון כהם. לח"מ שם

²⁰ ברמב"ם לא הביאו ועיין לקוטי הלכות יז: עין משפט אות ו

²¹ שו"ע ונו"כ תי ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אין שיעור לאורך או רוחב הבור, ובכל צורה חייב²², אבל לענין עומק או גובה יש חילוקים כדלהלן.

נפל לתוך הבור שור או שאר בעל חי ומת²³, אינו חייב אלא כשיש בעומקו עשרה טפחים, וכן אם עלה לתל ונפל ממנו ומת אינו חייב אלא כשיש בגובהו עשרה טפחים²⁴, ובפחות מזה פטור²⁵.

ואם הוזק חייב אפילו בפחות מזה²⁶, וכן אם נתקל בתל חייב בכל שהו אפילו במיתה²⁷.

ו. ברור לו מיתה יפה אי הכי ליגבהיה טפי משום דמינו

מכלל מיתה יפה שממיתים בה הוא, במיתת סקילה, סוקלים את הנידון בבית גבוה שתי קומות כמו שהתבאר, ולא די בגובה עשרה טפחים, אף על פי שגם בעשרה טפחים יש שיעור להמית, כדי שתהא מיתה יפה, היינו שימות מהר.

²² שו"ע ונו"כ שם י, כגון בור שיה ומערה או הריצין ונעיצין, והיינו בין ארוך בין רחב ובין עגול או מרובע, בין מקורה ובין אינו מקורה.

²³ דילפינן מקרא דבור שסתם בור הוא עמוק עשרה. ובמנ"ח בקומץ המנחה מסתפק אם בעינן טפחים שוחקות או עצבות, ודן שם גם לענין חפר האחד ובא השני והשלימו, וכן בדן אפשר לצמצם.

²⁴ שו"ע ונו"כ שם יח

²⁵ שאין המיתה מצויה בפחות מ', והרי הוא כמו אונס. וכתב הטור שאפילו נפלה הבהמה מתוך עמידה, שכשתצרך רגליה עם עומק הבור יש עומק עשרה פטור, והרמ"ה סובר שבאופן זה חייב, והכריע הטור כדעת הרא"ש ודלא כהרמ"ה, ובשו"ע לא הזכיר פלוגתא זו, ונראה שסתם ג"כ כדעת הרא"ש. ובש"מ כתב בשם הרי"ה הונתן דהא דפטור כשמת היינו מדמי כולו, אבל אם נשברה רגלו ומת ממנו משלם דמי רגלו, וכן אם היה מתנונן והולך, כיון שיש בו הבל לנזקין משלם דמי הנזקין אבל לא דמי כולו, והמאירי חולק וסובר דפטור מכלום. ובחזו"א ב"ק סי' ב ס"ק יד כתב שיש מקום לסברת הר"י ששבירת רגלו הוי נזק וחייב, ומה שמתה אינו מחמת הנזק, וע"ז פטור, ועוד כתב שאף לסברת הר"י בכור י' שנפל בו אדם ומת, פטור מכלום דגזיה"כ הוא, מיהו בכור ט' ושבר רגלו ומת אפשר שלסברת הר"י אין כאן גזיה"כ וחייב על נזקי האדם, אמנם לדעת המאירי גם בכה"ג פטור, ועיי"ש מ"ש לסברת הר"י למה חייב על הנזקין ולא נימא מנא תבירא תבר. ועיי' דרכי דוד בדף י ע"ב.

²⁶ שו"ע שם, שהנזק דבר מצוי וידוע, ודייק הש"ך ס"ב מלשון השו"ע שאפילו בפחות מג' טפחים חייב בנזק, ובשם היש"ש כתב שאינו חייב אלא בג' טפחים, דכל פחות מג' טפחים כארעא סמיכתא ופטור (עיי' רמ"א סי' תיד סעיף ב), ונשאר בצ"ע לדינא. ולענין נראה שלא כתב היש"ש אלא בעומק, אבל בתל מודה דאפי' בפחות מג' חייב, שלא מצינו באסו"מ שצריך שיהא גובה ג'. פתחי חושן שם פרק ז הערה עא

²⁷ סמ"ע שם ס"ל, וכמבואר בסמ"ע תיא סעיף א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

וכן בטעם שהאיש נסקל בלא בגדים²⁸, יש מן הראשונים שכתבו, שהוא כדי למהר את מיתתו, ולמעט את צער גופו, שהוא מיתה יפה, שאילו היה לבוש היו בגדיו מגינים עליו, ולא היה מת פתאום.

ומכלל מיתה יפה שממיתים בה הוא, להמיתו באופן שלא יתנוול גופו, ולכן היה בית הסקילה גבוה שתי קומות ולא יותר, שהנסקל לא יתנוול, שאילו היה גבוה יותר מדי היה גופו מתפזר ואבריו מתפרקים²⁹, וכריסו נבקעת, ואין זו מיתה יפה.

דף מה:

ז. אבן היתה שם משוי שני בני אדם נוטלה ונותנה על לבו ... דמדלי לה בהדי חבריה ושדי לה איהו כי היכי דתיתי

מרזיא

כבר התבאר שכדי לקיים סקילה אבן שהיתה מונחת שם משא שני בני אדם והעד השני מרפה את ידו ומשליך האבן על לבו³⁰, אם מת בו יצא, ואם לאו רוגמו בשתי אבנים³¹, אם מת בהם יצא.

ח. אחת אבן שנסקל בה ואחת עץ שנתלה עליו ואחד סייף שנהרג בו ואחד סודר שנחנק בו כולן נקברין עמו ... עמו בתפיסתו

²⁸ פה"ש לרמב"ם ומאירי סנהדרין שם. וכ"ה בגמ' שם, באשה לדי' ר' יהודה: נחא דגופיה, ורש"י ויד רמה שם, שלא תשהה למות, וכן בסוטה ח ב: צערא דגופא, ורש"י שאינה ממהרת למות.

²⁹ רש"י, וכע"ז ביד רמה שם ובמאירי ב"ק שם. ועי' ר"י מלוניל שם ד"ה בית: יעשה כמותו התיכות התיכות.

³⁰ ר"ל ששנים מגביהים אותה אלא שבעת ההשלכה אחד מהם מרפה את ידו בשביל שיבא מכת גדול דשנים אינם יכולים לכוון כהם. לח"מ שם

³¹ ברמב"ם לא הביאו ועיין לקוטי הלכות יז: עין משפט אות ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

יש מחייבי מיתות בית דין שמצות עשה לתלותם לאחר הריגתם, כמבואר להלן, ואין תולין על אילן המחובר³² לקרקע³³, אלא על התלוש כדי שלא יהא מחוסר קציצה, שהעץ שנתלה עליו נקבר עמו, שלא יהא לו זכרון רע ויאמרו זה העץ שנתלה עליו פלוני, וכן האבן שנסקל בה והסיף שנהרג בו הנהרג, והסודרין³⁴ שחונקין בהן הכל נקברין בתפישת הנהרג, בתוך ארבע אמות³⁵ אבל לא בקבר עצמו.

ט. נקטעה יד העדים פטור ... יד העדים תהיה בו בראשונה ... עדים גידמין דמעיקרא ... יד העדים שהיתה כבר

מי שעמד על נפשו³⁶ ולא יכלו עדיו להמיתו מאחר שנגמר דינו ואין רשות לשאר העם להמיתו תחלה, לפיכך אם נקטעה יד העדים פטור.
ואם היו העדים גרמין מתחלה יהרג ביד אחרים.

י. כל מקום שיעידוהו שנים ויאמרו מעידין אנו באיש פלוני שנגמר דינו בבית דין פלוני ופלוני ועדיו הרי זה יהרג ... שאם אי אתה יכול להמיתו במיתה הכתובה בו שאתה ממיתו בכל מיתה שאתה יכול להמיתו ... רוצח

כבר התבאר במסכת גיטין דף כח: שמי שנגמר דינו³⁷ וברח ובא לבית דין אחר, אין סותרין את דינו אלא כל מקום שיעמדו שנים ויאמרו מעידין אנו את איש פלוני שנגמר דינו בבית דין פלוני, ופלוני ופלוני עדיו הרי זה יהרג.

³² רמב"ם הלכות סנהדרין פרק טו הלכה ט

³³ ומדברי רבינו נראה דדוקא מחובר לקרקע ממעט אבל לא נעוץ ע"כ. וזה פשוט בדברי הרב שהרי כתב לעיל בסמוך משקעין את הקורה בארץ אלמא דנעוץ לא ממעט ודוק. פ"ח במים חיים שם

³⁴ שינה רבינו לשון הנמרא (סנהדרין מ"ה ע"ב) וכתב הסודרין לשון רבים, מורה דגם סודרין שהיו חונקין את הנשרפין שיפתח פיו ג"כ היו קוברין, אף על גב דמיתתו לא היה בזה עפ"י הרוב.

³⁵ לח"מ מרש"י

³⁶ רמב"ם שם פרק יד הלכה ח

³⁷ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יג הלכה ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

במה דברים אמורים ברוצח, אבל שאר חייבי מיתות עד שיבואו עדי
הראשונים ויעידו שנגמר דינו ויהרגוהו בידם, והוא שיעידו בבית דין של
עשרים ושלשה³⁸.

מי שעמד על נפשו³⁹ ולא יכלו בית דין לאוסרו⁴⁰ עד שימיתוהו במיתה שהוא
חייב בה הורגין אותו עדי בכל מיתה שיכולין להמיתו בה מאחר שנגמר
דינו ואין רשות לשאר העם להמיתו תחלה.

במה דברים אמורים בשאר מחוייבי מיתות בית דין חוץ מן הרוצח, אבל
הורג נפש שנגמר דינו רודפין אחריו בכל דבר וביד כל אדם עד שממתין
אותו⁴¹.

יא. גאל הדם ימית את הרצח מצוה בגואל הדם ומניין שאם אין לו גואל שבית דין מעמידין לו גואל שנאמר בפגועו בו מכל מקום

³⁸ ולענין דיתכן דרבינו כוון דבר גדול בזה, וזה דרבינו אויל בשיטת רב סעדיה גאון, דאע"פ דאין הנידון נהרג
אלא בב"ד של כ"ג, דבעי ושפטו העדה והצילו העדה, בכ"ז אם קבלו עדותן ב"ד של ג' ואח"כ מוסרים מה
ששמעו מפי העדים לחבריהם ב"ד של כ"ג, בזה לא הוי עד מפי עד, ודבריו הובאו בפירוש הרמב"ן לתורה
בפסוק (דברים י"ז, ו') עפ"י שנים עדים או שלשה עדים יומת כו', וכן מראין דברי רש"י בסוף פ"ק דסנהדרין
(י"ז ע"א ד"ה מפי) לזה חידש רבינו, דדוקא בכל מקום דהעדות אינו נמר דין, אבל כאן דהעדים מעידין דגברא
נגמר דינו לקטלא, ומחוייב מיתה הוא, ואין לב"ד לעיין בהדין עצמו מאומה, רק בענין העדות, וזה הדין של
הב"ד לקבל העדות, בזה גם קבלת העדות בעי שתהא בפני ב"ד של כ"ג, דהוי הקבלת עדות כגמר דין, וזה
דייק רבינו, והוא שיעידו בב"ד של כ"ג על העדות. וזה חידוש דין גדול לא פשוט. אור שמח שם.

³⁹ רמב"ם שם פרק יד הלכה ח

⁴⁰ ויש לדקדק שתפס רבינו דין דנקטעה יד העדים גבי מי שעמד על נפשו דמשמע דאם לא עמד על נפשו חייב
ולפום סוגיין משמע דשמואל סתם מיירי בין עמד על נפשו בין לא עמד. כס"מ שם

⁴¹ יש לתמוה על רבינו שכתב שגם בשאר מחוייבי מיתה ממיתין אותם בכל מיתה שיכולין ואין חילוק בין
רוצח לשאר אלא אי בעינן יד העדים בראשונה אי לא דלדידיה מאי מקשה לשמואל מרוצח שאתה ממיתו
בכל מיתה שאתה יכול דהא בשאר מחוייבי מיתה הכי דינא אלא שיד עדים בראשונה בעינן וה"ה גבי רוצח
ואפשר לומר דכי מקשה לשמואל לישנא דברייתא דייק דקאמר שאם אי אתה יכול להמיתו דמשמע דקאי
לבית דין או לכל אחד מישראל דכל הקודם בו זכה דאי קאי לעדים שאם אינם יכולים להמיתו מיבעי ליה
אלא משמע דלא בעינן יד עדים בראשונה וקשיא לשמואל אבל אה"נ דשאר חייבי מיתות נמי הוי דינא
דממיתין אותו בכל מיתה אלא דבעינן יד עדים בראשונה ואין לי אלא מיתה הכתובה בו פירוש יד העדים
בראשונה ושני ליה דשאני רוצח דכתיב ביה מות יומת לרבות אפי' דליכא יד עדים בראשונה. כס"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

מצוה ביד גואל הדם להמית את הרוצח, שנאמר (במדבר לה פסוק כא) גואל הדם ימית את הרוצח בפגעו בו. ברוצח במזיד⁴² שנתחייב מיתה בבי"ד הדברים אמורים⁴³, וי"א⁴⁴ שהמצוה היא שגואל הדם יהרוג את הרוצח אחר שנתחייב מיתה בבי"ד, וי"א⁴⁵ שהמצוה היא שאחר שנתחייב הרוצח מיתה בבי"ד יבקשו גואל הדם וירדוף אחריו וינקום נקמתו ממנו, שיביא אותו לבי"ד ויומת כמשפטו, או שירצה אותו אם לא יוכלו לו בי"ד.

אם אין לו גואל הדם, בי"ד מעמידים לו גואל הדם, שנאמר (שם) בפגעו בו, מכל מקום, כלומר הפוגע בו הורגו, ואף על פי שאינו גואל הדם אלא במקום גואל הדם. להסוברים⁴⁶ שמצות גואל הדם היא לרדוף אחר הרוצח ולהביאו לבי"ד, אף כשאין לו גואל הדם זוהי מצות בי"ד להעמיד לו גואל הדם, היינו אדם ממונה לרדוף אחריו ולהיות גואל דמי הנרצח.

יש לו גואל הדם אלא שאינו רוצח או שאינו יכול, הרי זה כאין לו גואל הדם⁴⁷ שבי"ד מעמידים לו.

בזמן הזה⁴⁸ שאין דיני נפשות נוהגים, אין רשות ביד גואל הדם להרוג את הרוצח, שהרי אין לו רשות להרגו אלא לאחר שנגמר דינו בפני בי"ד של עשרים ושלשה⁴⁹.

⁴² רמב"ם רוצח פ"א ה"ב, ועי' מ"מ שם; רמב"ן בהוספותיו לסהמ"צ מ"ע יג; רמ"ה סנהדרין שם; ח"י הר"ן שם; מאירי שם.

⁴³ אולם דעת רש"י סנהדרין שם; ורמב"ן בהוספותיו שם בשם י"א שהדברים אמורים ברוצח שוגג שיצא מחוץ לעיר מקלטו, שמצוה על גואל הדם להרגו. ועיין ח"י הר"ן סנהדרין שם, ע"פ סנהדרין לג ב חובתיה דמאן חובתיה דגואל הדם, שהוא הבעל דבר הטוען נגד הרוצח, ועי"ש שכ"כ אף בדעת רש"י. ועי' תרגום יונתן שכל גואל הדם שהוזכר בפרשה תרגם: תבע דמא, כמו שתרגם דורש דמים בתהלים ט יג. ולפי"ז לדברי הכל המדובר הוא במזיד, אלא שהמפרשים את הדברים בשוגג סוברים שגם בשוגג שיצא ממקלטו נאמרו הדברים, והמצוה היא שגואל הדם יטעון טענותיו לפני בי"ד לחובת הרוצח, שראוי להמיתו, ואחר ששפטו בי"ד את הרוצח למות מצוה ביד גואל הדם להמיתו שישפוך עליו חמתו.

⁴⁴ רמב"ם ורמ"ה ור"ן שם, וכ"ה בפסיקתא זוטרתא שופטים: אם נתחייב מיתה נתנו אותו ביד גואל הדם ומת. ⁴⁵ רמב"ן בהוספותיו שם, וכ"מ במאירי שם.

⁴⁶ רמב"ן שם מאירי שם וכן להסוברים שמצות גואל הדם היא לטעון בבי"ד לחובת הרוצח, כשאין גואל הדם זוהי מצות בי"ד להעמיד אדם אחר תחת גואל הדם שיטעון לחובת הרוצח. כמבואר בח"י הר"ן

⁴⁷ מאירי שם, וכ"ה ברמב"ם רוצח שם, אלא שהרמב"ם השמיט הדין שבי"ד מעמידים לו גואל הדם וכ' סתם שבי"ד ממיתים אותו בסייף, ועי' דינא דחיי שם ואבן האזל שם שהרמב"ם מפרש דין זה בשוגג וכריותה"ג להלן שמצוה לגואל הדם להרגו, וכיון שהלכה כר"ע שרשות, ממילא לא שייך לומר שבי"ד מעמידים גואל הדם.

⁴⁸ אורים ב ב

⁴⁹ ועיין קצוה"ח שם א שאפילו הסוברים שבזמן שדנו דיני נפשות יש לגואל הדם רשות להרוג את הרוצח קודם שנגמר דינו בבי"ד, מסתפקים אם בזמן הזה שייך דין גואל הדם, שהרי על כל פנים זקוקים לקבלת עדות לברר אמיתת הדבר שהרגו הרוצח ובזמן הזה אין אנו רשאים לקבל עדות לדיני נפשות, אלא שאפשר שמכיון

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

גוי שהרג לישראל בזמן הזה כתבו אחרונים⁵⁰ שהחובה על גואל הדם להשתדל להביאו לערכאות שלהם לדונו ולהעשו, וחייב להוציא הוצאות ממון על זה.

יב. אין לו בהזיד בהזיד רגל און ימנית אין לו טהרה עולמית

כבר התבאר במסכת יומא דף סא: ונזיר מו: שמצורע שאין לו בוהן⁵¹ יד ימנית או בוהן רגל ימנית, או שאין לו און ימנית, אין לו טהרה עולמית⁵². אבל באיטר יתן על בוהן ימנית של כולם⁵³. וי"א⁵⁴ שדוקא בנקטעו אחר שנוקק לטהרה, אין לא טהרה עולמית.

יג. אינו נתלה אלא המגדף והעובד עבודה זרה ... האיש

נתלה ואין האשה נתלית

מצות עשה לתלות⁵⁵ את המגדף ועובד עכו"ם שנאמר (דברים כא פסוק כג) **כִּי קָלַלְתָּ אֱלֹהִים תְּלוּי הָרִי מִגִּדְף אִמּוֹר וּבְעוֹבֵד עֲכוּ"ם נֹאמֵר (במדבר טו פסוק ל), אֵת ה' הוּא מְגִדְף וְהָאִישׁ נִתְלָה וְאִין הָאִשָּׁה נִתְלִית שְׁנֹאמֵר (שם פסוק כב) וְכִי יִהְיֶה בְּאִישׁ חָטָא מְשַׁפֵּט מִוֹת וְהוֹמַת וְתִלִּית אֶתוֹ עַל עֵץ.**

שאפילו בעדות מוכחשת בבדיקות יש רשות לגואל הדם להרגו, שאינו עדיף מההורג שלא בכונה, אם כן אף בזמן הזה יש לומר שאינו עדיף מההורג שלא בכונה. ועי' רבנו ירוחם בסוף הס' בשם הר' אברהם: "ונראה שדינים אלו (של גואל הדם) צריכים גם בזמן הזה". ועיין שו"ת הות יאיר סי' קמו בזמן הזה שבטלו דיני נפשות ודאי שאין רשות לגואל הדם להרגו ואפילו לסבב לו מיתה על ידי ערכאות, שלא יפה כחו של גואל הדם מכח סנהדרין וכל בתי דיני ישראל

⁵⁰ שו"ת צמח צדק לרמ"מ מניקלשבורג שם. ועי"ש שר"ל הוצאות ממון הרגילות לפי החק, ויותר מהרגיל יתנו הקהל.

⁵¹ רמב"ם הלכות מחוסרי כפרה פרק ה הלכה א

⁵² במצורע מציינו עכובא מדכתיב תהיה. והשתא אתי נמי שפיר דבנזיר לא פסק כמו במצורע. אף על גב דמדמינן להו אהדדי דכיון דבמצורע כתיב תהיה לעכובא ולא מציינו כן בנזיר שוב אין לדמותם. תוספות יום טוב מסכת נגעים פרק יד משנה ט ועיין תפא"י בועז כתב לבאר בדרך אחר.

⁵³ איטר לא נזכר, משום דלא כתיב יד ימינו רק הימנית לכו"ע, ובתפילין כתיב ידכה דביה תלוי, ובגיד הנשה מבטי (חולין צ' ע"ב), משום וינע בכף ירכו, ועוד דמסתברא דבחד צד בעי להיות, ואם בדידיה יהיה ביד בצד אחד וברגל בצד אחר, ובוהן יד ורגל ותנוך בחד צד מבטי להיות, וע"כ דהימנית דכו"ע תלוי, וברור, והוא הדין בחליצה. אור שמח שם

⁵⁴ ר"ש ור"ב נגעים פרק יד משנה ט

⁵⁵ רמב"ם שם פרק טו הלכה ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

יד. שמעון בן שטח תלה נשים באשקלון אמרו לו שמונים

נשים תלה

יש לבית דין להלקות⁵⁶ מי שאינו מחוייב מלקות ולהרוג מי שאינו מחוייב מיתה ולא לעבור על דברי תורה אלא לעשות סייג לתורה, וכיון שרואים בית דין שפרצו העם בדבר יש להן לגדור ולחזק הדבר כפי מה שיראה להם הכל הוראת שעה לא שיקבע הלכה לדורות, ומעשה ותלה שמעון בן שטח שמונים נשים ביום אחד באשקלון ולא היו שם כל דרכי הדרישה וחקירה וההתראה ולא בעדות ברורה אלא הוראת שעה כפי מה שראה.

טו. ואין דנין שנים ביום אחד

צריכין בית דין⁵⁷ להתיישב בדיני נפשות ולהמתין ולא יאיצו, וכל בית דין שהרגו נפש בשבע שנים הרי אלו חבלנין, אף על פי כן אם אירע להם להרוג בכל יום ויום הורגין אבל אין דנין לעולם שנים ביום אחד אלא דנין זה היום והשני למחר ויתבאר עוד להלן דף מו. בעזה"ת.

⁵⁶ רמב"ם שם פרק כד הלכה ד

⁵⁷ רמב"ם שם פרק יד הלכה י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

